

l'abbé Jean Vilar Costa .
aumônier des Espagnols
67. avenue V. Ségoffin
T o u l o u s e , H.G.

1/1

Ben volguts germans,

feia dies que passava ànsia per escriure-us pensant amb el Nadal. El Ramon m'havia escrit demanant-me noves del Julià de Paris. Jo li vaig escriure, però no ha contestat encara. Sabeu com n'és de peresós per escriure, ell que posa tantes lletres als seus dits d'impressor. Jo em refiava que podria anar a Paris i preguntar-li allò que va dir-me el Ramon-Agustí que volien saber els familiars del Julià sobre la salut i el casament de la seva filla Claretta. No sé si s'y entrebancaran dificultats. Me penso que la Claretta no obtingué el permís d'anar a Tessa a causa de no haver tingut prou traça en demanar-lo.

Fa temps que no he rebut carta vostra, ni sé el que feu, ni com van les vostres coses. El Ramon de Sabadell i Terrassa fan el mut: són vius, han perdut la noció de l'escriure, o tenen peresa de fer-ho, o bé hi ha una altra cosa?

Una dona vinguda de Manresa me parlà dels nostres cosins del carrer de st. Miquel. Quines noves en teniu, i m'en doneu? Car som en un temps qu'hom passa ànsia per els altres, i patim d'angúnia pensant amb el que poden haver passat. Quàn posaran seny els espanyols, i si són cristians, és a dir, si es diuen cristians quàn seràn verament cristians, vivent una vida realment cristiana sense envejes ni odis, una vida de vera caritat cristiana, sense la qual gran nombre d'espanyols, inclús dels que freqüentent l'església son cristians bords, son ignominia i vergonya del Cristianisme, que fan blasfemar el nom de Déu i del seu Crist.

Desde el mes d'agost he visitat els centres principals del Pirineu aon hi ha centenars de milers d'espanyols, nous i vells, que treballen en les mines, pedreres, carreteres, rescloses i perforacions de montanyes per a les centrals elèctriques. Quina joia tenen aquells homes quan me veuen allà dalt a 2400 m. procurant de parlar el llenguatge de cada ú alemany, italià, gallec, portuguès, català, castellà, francès. Perquè aquests espanyols que cauen malalts, o impossibilitats, o pateixen accidents mortals, no podrien treballar a Espanya i fer-hi salts d'aigua per a la producció d'electricitat? tanta falta com ne tenim! A les planes són també molts milers els espanyols refugiats o antics que treballen la terra, o en indústries, o tenen comerços, sobre tot de fruites de Palma de Mallorca i València, de vins catalans o andalusos...

Avui us escric desde Bruniquel (prop de Montauban) aon uns amics m'han convidat de passar el Cap d'Any, ja que pel Nadal tenia compromís a la parròquia de Bordes de Rivière. Hem estat una mica amb família varies amistats catalanes, i he descansat un poc de la meva tasca ordinària, qu'és prou feixuga. Durant els deu mesos darrers he visitat les localitats més importants aon hi ha nuclis nombrosos d'espanyols: amb el temps caldrà organitzar un centre d'assistència als espanyols com els tenen els italians, els polonesos..., car l'estranger que va a països estrangers passa moltes necessitats materials i morals, i els sacerdots poden i deuen assistir-los en el que es pre-

senti, abans que no caiguin en paranyes de moltes menes, materials i morals, d'ordre social i politic.

Especialment per als espanyols és un moment particularment dificil. No s'els pot deixar, cal fer el bé que les circumstancies morals i politiqués permeten. Demà Déu dirà.

Doneu records a tots als de la familia; encara que ni hagi que fan el sord i el mut, jo no deixo de pensar en tots. Moltes felicitats doncs, i molt bon Any Nou.

Ben cordialment
el vostre germà

Juan Vitar Costa

Bruniquel (T & G)
Diada de Cap d'Any
1er gener 1949.

Estimat compatriota :

L'immensa desgràcia, que planava damunt Catalunya, em dictà a Figueres la lletra de 2 febrer 1939 al President de la Generalitat, i el camí d'amargura que dença de febrer de 1939 ha hagut de fer el poble català, m'induí a redactar els següents escrits: que ara la mateix ansia de millorament i benestar material i moral, tan present com futur, em feu a recollir-los i posar-los a les mans de tots els nostres homes de bona voluntat, per tal que considerats sense egoïsmes i debatuts sense passions, venci finalment allò que hagi de convenir més a tots i hagi d'èsser millor per a tota la nostra gent i per a un més gloriós esdevenidor de Catalunya.

- I -

Figueres, 2 febrer 1939.

Honorable President,

En aquest moment del gran dol que passa la nostra Catalunya, crec que m'és un deure de ciutadania d'adreçar-me a vos per tal de pal·lesar la meua presència d'esperit i d'adhesió per estar al vostra costat i col·laborar amb vos al retrovament espiritual de Catalunya.

Es veritat que no tots els catalans han estat dignes de les greus circumstàncies que hem viscut del 19 juliol 1936 ençà, Catalunya però no es mereixia una tan negra vilessa de banda d'aquells pels quals venia fent tant d'esforç i sacrifici.

Je com sacerdot i ciutadà català us ofereixo el meu petit valer i poder per a cooperar a la reconstrucció material i majorment espiritual de Catalunya, o a dins mateix, si no arribava a consultar-se el sacrifici de Catalunya, la nostra pàtria, o bé de fora estant, segons les meves possibilitats i coordinació de les forces catalanes escampades pel món.

.....

Ara més que mai, visca Catalunya!, i per tal que veritablement visqui una vida ferma, sana, perdurable, fer-la ben cristiana.

A tot vostre bon manar per al bé veritable de la Pàtria us saluda
molt atentament

- II -

L'ajut als catalans de la dispersió

En el moment que som cal que tots els catalans ens despullem de tota mena de renúncies, que mai no havien d'haver existit, prescindint de retrets a fer a altri; ans, pensant més bé en els que pots fer-hom podria fer-nos, lliurem-nos amb delit, amb zel patriòtic, amb intel·ligent germanor a aplegar les relíquies disperses de Catalunya, per tal de conservar i nodrir en tots

.../...

l'esperit catalanesco, amb que un dia, més proper del que hom potser no creuria, sigui de bell nou restablerta la Pàtria Catalana, enfortida per la tribulació i alligonada dels desenganys passats i presents. De part meua he de fer de contribuir-hi amb el que, si més no, en dicta la bona voluntat: que altres i tothom hi diguin el seu pensar i hi aportin el seu propi esforç. Ofeguem decididament els nostres tristement tradicionals egòismes.

La gran desgràcia, que ha caigut i plana damunt de la Pàtria Catalana, implica una moments crudels i gravíssims pels catalans.

D'aquells qui per l'invasió feixista s'han llançat Pirineus enllà de Catalunya, n'hi haurà que, o per defecció patriòtica o per raons honestes, caldrà que retornin aviat a la terra nadiua; d'altres, bona part dels catalans, hauran de restar a l'estranger amb totes les engonies i molèsties que l'exili necessàriament importa. N'hi haurà uns que amb prou feines podran obrir-se camí; n'hi haurà que d'ells mateixos podran valer-se. Els primers hauran de menester l'ajut de la germanor catalana i dels amics de Catalunya; els segons no necessitaran pas l'auxili material, tindran però necessitat de la cooperació cultural i patriòtica, que en tots mantingui el caliu de la Pàtria.

Aquesta necessitat, en que es trobaran els catalans escampats arreu del món, suggereix l'urgència d'organitzar una comissió de catalans i potser una "Associació d'amics de Catalunya", constituïda d'una junta principalment de persones estrangeres, sota el pabelló de França o d'algun altre nació, que protegeixi l'actuació del comitè català. Aquest comitè tindria la finalitat de coordinar i dirigir els esforços i activitats catalanes d'arreu del món, és a dir les activitats en ordre a l'assistència material dels catalans que n'haurien fretura, i la cultural i patriòtica de tots.

Aquest Comitè central, constituït a París, o a Bruxelles, o a Buenos-Aires, primer de tot hauria de fer el registre dels catalans dispersos, a fi de poder adreçar-se a tots, segons reclamarien les ocurrences. Segonament caldria que posés atenció en dirigir la fixació dels catalans dispersos foment preferentment colònies, com si diguessim, en poblacions de certa importància, on podrien ésser millor organitzades les institucions de assistència material i moral. En tercer lloc caldria que cada colònia o agrupació, una mica nombrosa, de catalans tan d'Europa com d'Amèrica es constituís en centre o casal català, per tal de cercar la mútua assistència i cooperació de tots els catalans, sota el guiatge del Comitè Central, format dels homes més representatius de Catalunya. Quart, en cada centre important es constituïria,

a) un economat, on els catalans podrien adquirir bons existències procedents de diversos indrets del món als millors preus possibles, adquirides mitjançant la cooperació dels catalans dispersos arreu: distribuïdes algunes pel Comitè Central;

b) un servei mèdic i clínic, segons l'importància de cada nucli. Aquest servei de metges especialistes podria ésser no particular de cada nucli o centre, sinó col·lectiu de diversos, veïns, a mesura de la feina:

.../...

c) l'escola o les escoles primàries de nens i nenes, regides per mestres catalans, ben triats i bons pedagogs, de catalanitat neta i ferma; secundàries o liceus on els minyons catalans rebessin l'ensenyament secundari o mitjà, preuniversitari; i en les poblacions principals d'Europa i d'Amèrica, París, Brusselles, Londres, New-York, Buenos-Aires..., un col·legi o institut català pels joves catalans, que hi cursessin els estudis universitaris o superiors, on es formés una biblioteca catalana selecta i seminaris de treball, sota el guiatge de professors catalans (Aquesta fóra potser, oportunitat per a cuidar de fundar en nantes Universitats càtedres d'estudis catalanistes, història, art, llengua i literatura catalana). Tampoc podria oblidar-se d'instituir çà i llà escoles especials d'ensenyament superior. No cal dir que tan els centres particulars com principalment el comitè central haurien de vetllar per a constituir borses d'estudi. Ara d'una manera especial, caldria establir l'ensenyament per correspondència, majorment de llengua, literatura, art, història i folklore de Catalunya.

d) En les poblacions principals fóra bo d'establir-hi una Llibreria Catalana, on es trobessin les publicacions més importants catalanes, llibres, revistes diaris catalans, en la qual hi hagués una seleta de tertúlia literària i artística, on es celebrassin conferències i exposicions, on es fés la propaganda turística i patriòtica, que cap autoritat política podria destorbar.

e) Pels catalans escampats pel món caldria un setmanari de cultura i d'informació catalana: articles religiosos, literaris, culturals, i d'informació catalana, "La Revista de Catalunya" s'hauria de continuar per a treballs catalans d'investigació crítica, literària, històrica, científica.

Si conseqüents serveis s'establien arreu amb intel·ligència, zel i veritable patriotisme, Catalunya, durant el temps que allargués la present invernada, forjarà els homes que li calen per a regir el seu benestar i la seva dignitat. Ara més que mai és menester evitar els paràsits i els bords que solten el nom català.

f) Segons la possibilitat dels mitjans, les Universitats i Acadèmies i Ateneus bé hi ajudarien, caldria aprofitar les circumstàncies per tal de fer una despulla sistemàtica dels principals arxius, biblioteques i museus, on hi pot haver reliquies de la cultura catalana: París, Roma... Els serveis culturals i d'ensenyament haurien de dependre de la direcció tècnica d'una comissió especial, dintre del comitè central:

L'ample estructuració d'aquests serveis reclama un important fons econòmic; La recaptació d'ell podria fer-se: a) amb la contribució mensual ordinària de tots els catalans escampats arreu del món.; b) amb les col·lectes extraordinàries resultants de festes, conferències, donatius...; c) amb la cooperació dels "amics de Catalunya" aplegats en els principals països. Aquesta recaptació s'ha de organitzar ràpidament amb una sistemàtica propaganda nacionalista, literària, històrica.

" LA FUNDACIO RAMON LLULL "

(Aquest nom fou adoptat amb desig de coordinar forces, no pas de dividir - les)

L'unió fa la força; puix, com deia l'antigor, per la concòrdia creixen les coses petites, però les grans s'enderroquen amb la discòrdia. És per això que tots els catalans, qui o per la gran dissort present o bé per llurs anteriors afers són lluny de la Pàtria catalana, cal que sentin ara més que mai la necessitat de l'unió, sense la qual no podem ni dur el bàlsam indispensable a les calamitats, que els catalans pateixen, ni reconstruir la Pàtria esclavitzada.

Vetaci el motiu de la "FUNDACIO RAMON LLULL" (Associació d'Amics de Catalunya).

I) La "Fundació Ramon Llull" s'institueix amb la finalitat d'agrupar sota aquest gloriós nom tots els catalans de dins i de fora de Catalunya par tal

- a) d'organitzar llur assistència social, que pot ésser tan material, com moral, segons les diverses necessitats individuals i col·lectives;
- b) de refer les institucions culturals o bé patriòtiques, que desvetllin o mantinguin o augmentin les aptituds múltiples de tots els catalans.

II) El bé individual i col·lectiu dels catalans reclama l'existència d'un registre dels ciutadans i dels amics de Catalunya, amb l'indicació de llur nom i qualitats personals en ordre a llur assistència material i moral, activa o passiva.

III) L'assistència material comprendrà -a mida de les possibilitats - tot el conjunt de serveis i organismes a fi de regularitzar o facilitar la vida material dels catalans absents de la Pàtria o residents en ella: tals com tramitació d'afers, direcció d'activitats, defensa d'interessos, oficines d'emigració sistemàtica, institucions d'assistència mèdica general i especial, de guarderies infantils, organització d'economats, adquisició de grans estocs de queviures i altres gèneres i llur proporcional distribució...

IV) L'assistència moral, relacionada amb les activitats esmentades, ha de comprendre l'auxili religiós, que hom desitgi, l'establiment d'escoles primàries, de liceus, de seminaris universitaris, les activitats culturals que les penències especials de cultura organitzaran, com son llibreries en les poblacions principals oncreu d'alts estudis científics, literaris i artístics, d'investigació d'arxius, especialment dels fons catalans i publicacions tècniques, preparació de festivals, realització de conferències...

V) Una comissió especial de finances veurà per a la recaptació dels cabals necessaris a poder descafpellar, com cal, tot aquest conjunt de manifestacions de la vida catalana. Per tal la FRL es constituirà en associació de catalans i d'amics de Catalunya, amb les quotes dels quals i amb altres arbitris i ajuts, que bé aniran venint, podran realitzar-se les belles aspiracions que un dia han de contribuir a la reconstrucció de la Pàtria i de la seva vida històrica.

Els socis seran ordinaris o adherents i protectors o donadors: els primers aportaran la quota mensual estipulada, i els segons contribuiran a les activitats

de la FRL una quantitat superior, o d'altra manera estimable.

VI) Una publicació setmanal, amb tendència a revista, amb articles doctrinals, literaris, històrics, folklòrics, amb cròniques ciutadanes amb reclams patriòtics, amb annuncis circumstancials, amb il·lustracions artístiques... portarà a tots els catalans d'erreu del món aquell alè de vida catalana, aquell sentiment de germanor patriòtica que uneixi estretament tots els catalans en un sol cor i en una sola ànima.

- IV -

Paris, 11 setembre 1939.

Estimat compatriota:

Els anys de la guerra espanyola i les angoixes posteriors eren prou a ofegar les renúncies i desavinences tant dels partits com dels organismes de Catalunya, i a unir tots els catalans en un sol cor i una sola ànima per tal d'abatre l'ensim de dins i de fora, que venia a devastar la terra, la llengua i totes les institucions de la Pàtria.

Aquelles lluites intestines, sense un cap serè, noble i vigorós, centre eficaç de la coordinació catalana, treballaren primer la caiguda de Catalunya i la pèrdua de les nostres llibertats, després, a l'exili, la manca d'organització integral i d'assistència material i moral, que han patit amb increïbles molèsties, els refugiats en els camps de concentració i en altres refugis, resultant-ne de tot la vergonya i el vilipèndi del nom català.

A present, amb la nova guerra d'Europa, les entitats franceses i internacionals, amb tots llurs bons desitjos, no podran abastar les necessitats dels catalans. Cert que n'hi haurà que trobaran un millorament de llur situació; en restaran, però, molta encara fretuosos d'assistència material o moral, majorment infants, joves i ancians.

Tot això palesa la summa urgència d'organitzar entre els mateixos catalans i amics de Catalunya, residents a Europa i Amèrica, l'ajut necessari per als catalans mancats de subsidis. Les ofertes esporàdiques són ben d'aguir: ho són, però, més encara les fixes, car permeten l'organització de serveis constants. Per tal és preferible, que, segons les possibilitats ordinàries, cada u es comprometí a una subscripció mensual, com mínima.

Els moments són difícils per a tothom: més amb el nostre sacrifici podrem estalviar molèsties als nostres germans més necessitats. Cal singularment convidar la iniciativa i generositat dels que més puguin per a poder resoldre el problema de la formació de la nostra joventut.

Aquesta solidaritat catalana serà el més viu llevat i la fermaça més certa de la restauració de la Pàtria violada, però mai retuda. I únicament amb la germanor catalana, solament amb la concòrdia de tots els catalans, guiats de la llum evangèlica i caritat cristiana, reviurà forta i èlfica la nostra Pàtria.

Catalans, tots som germans: per la Pàtria tots a una!

Esperant en la vostra cooperació per a alleugerir les molèsties dels nostres compatriotes, exiliats per la Pàtria, us saluda i remercia afectuosament.

El nostre poble viu un moment històric. De l'orientació que ara prengui, en pot dependre, en gran part, l'esdevenidor de Catalunya. Si Catalunya sabés aprofitar aquest topant històric, podria alçar-se a un alt grau de cultura i podria estructurar un benestar públic econòmic i social admirable. Hi ha esperits que empeteixen amb la tempesta, mentre n'hi ha d'altres que surten del tràngul més enfortits i alligonats. Per ço és menester encoratjar d'una banda els cors pusil·lanims, per tal que ben il·lustrats no perdin ni la fe en la Catalunya genuïna, ni, la confiança en llur tasca patriòtica, i d'altre costat és menester aplegar les aspiracions i experiències dels catalans zeladors del bon nom de Catalunya i del alt nivell de benaurança pàtria. A aquesta tasca de revisió del passat i d'estructuració del futur tots els ciutadans haurien d'aportar-hi llur reflexiu concurs. La Pàtria és per el benestar de tots els ciutadans; cal, doncs, que tots els ciutadans cooperin proporcionalment amb els mitjans que siguin a l'abast de cada u, a estructurar i a assolir la prosperitat pública en tots els senyals ordres de la ciutadania.

I) No és, però, el moment de fer retrats a ningú pel passat, que, per desgràcia, ens ha dut al tristíssim present que hem de viure. Car si esguardem els camins que ha passat Catalunya, val a dir, els catalans, abans i després de l'Autonomia, trobarem que l'origen més pregon i la causa última de les nostres dificultats i misèries ha estat, i és encara, la desunió, l'egoisme, l'enveja.

II) En aquesta parada, a que l'exili ens força, girem bé el nostre esguard enrera, examinem les nostres falles amb tota sinceritat i veritat, i en comptes de fer retrat a ningú, posem-nos la ma al pit confessant més bé que tots hem estat causes i víctimes alhora de les grans desgràcies de Catalunya. A la llum de tal examen fitem amb sinceritat, zel i noblesa, sense càlculs egoistes, l'esdevenidor i el present de la Pàtria catalana, per tal de planejar i estructurar la vida del poble català; és a dir, de tots els catalans. I fora els egoistes sembradors de la discòrdia, Catalans tots son germans: per Catalunya, tots a unà.

III) És per això que, si veritablment ens dol la caiguda de Catalunya, si ens dol la dissort de tots els catalans, cal primer de tot una intensa labor de propaganda predicant arreu i entots els cercles catalans l'esperit de gormanor i de sacrifici, tan teòric com pràctic, que ens mena a tots a despullar-nos d'aquells interessos egoistes i potser traidors, que xuclen i corquen la vida de les institucions nacionals, i que extonen-se, sota la destrucció que a la curta o a la llarga enderroca l'arbre de la Pàtria. Els dirigents catalans no han tingut cura de fer i estrènyer els lligams de gormanor entre els catalans escampats arreu del món. D'on ha resultat aquesta vida individual tant característica de la dispersió catalana, amb gran pèrdua del sentiment patriòtic i minva de l'ajut mutu en dies de dol.

IV) Aquest combat per la gormanor humana ciutadana i cristiana dels catalans estesos pel món, ben sovint se'ns farà dur i agre i potser enemistós, car diu que "les veritats crien enemistats," emperò cal no defallir. Car per damunt dels interessos personals, abans que les amistats particulars, i fins més enllà de la mateixa gratitud personal, són els deures de fidelitat envers la Pàtria, de l'honor de Catalunya, del benestar particular i públic, individual i general de tot el poble català. Si sovint els ciutadans corren el risc de vendre's la dignitat ciutadana per un plat de lletíes, és a dir, que postposen a l'interès

materialista els dictats de la consciència pàtria; avui singularment, dades certes formes establertes amb càlcul més polític que patriòtic, els catalans tan els de la política com els de les lletres, que més independència i llibertat haurien de tenir per a refer en tots els ordres la Pàtria Catalana, poden caure fàcilment en el perill d'un traïdor servilisme, que els teparà els ulls, els tancarà la boca i els lligarà de peus i mans. Pobre Catalunya, si això arribava, per més que, en part, ja ho patim!

V) La desplaçent, tal volta indigna, conducta, si més no desil·ligada dels interessos del país dels dirigents catalans, especialment durant i després de la guerra, ha congriat un descontentament i desconfiança envers la major partida d'ells els quals difícilment podran rehabilitar-se davant de tot el poble català, si no era amb una austeritat de vida, amb un altruisme abnegat envers els froturosos, i amb un zel ben palès del benestar material i moral de tots els catalans, singularment dels que majors molèsties i privacions pateixen. La estructuració, doncs de la nova vida de Catalunya i el reïreigament de tot el Poble Català ha d'ésser obra de tots els catalans de bona voluntat, sense deixar, ni el timb ni els remes de la Pàtria al caprici utilitarista de ningú; ans cal que tot, el qui vulgui ésser bon català hi aporti el seu gran petit o gran, de cooperació sia amb el seu consell sia amb la seva activitat, sia amb el seu ajut moral o material. Si la Pàtria els havia fet grans, si rics, si anomenats, és menester que per dignitat i reconeixença posin tots sense recança, sense gelosia, sense egoisme, totes llurs facultats llurs bens, llur nom al servei de la germanor pàtria i ciutadana, a la reconstrucció del noble Casal de Catalunya, la llar pairal de tots els catalans.

VI) I no són de cap manera cismàtics semblents criteris, ni són cismàtiques les consegüents actuacions; pel contrari el veritable cismàtic i real destructor de Catalunya és tot aquell qui no vulgui ni escoltar ni sentir aquestes veus de germanat, d'unió, de sacrifici; cuïdem que no sigui un català bord, xuclader de la sang catalana, i vigilem que d'alguna manera o altra no esdevingui, si ja no ho ha estat realment, traïdor amagat o públic de la Pàtria Catalana, i del Poble Català. Déu faci que la veritable Història de Catalunya no hagi de fallar-ho tan pel temps passat com pels dies venidurs. Prou que veig que són durs aquests mots: són però, els mots greus i propis reclamats per la desgràcia immensa, per la cremant vergonya present de Catalunya.

VII) La concreta i urgent aplicació d'aquets criteri és amb els que la dura necessitat de l'exili priva de llur casa, dellurs bens i mitjans de guanyar-se la vida en terres estrangeres. Que tots els catalans repartits pel món, juntament amb els bons amics de Catalunya, que ells coneixin, aportin llur béol petit o gran, segons les veritables possibilitats de cada u, a la col·lecta per a les necessitats presents, generals i individuals, dels catalans i de Catalunya.

VIII) Ara bé, dat que l'administració passada dels donatius tramesos en temps de guerra escampà un vent fred de desconfiança, cal instituir una "Comissió Econòmica" formada de persones íntegres i morals, l'incombència de la qual serà noble a) aplugar els donatius dels catalans i dels amics de Catalunya, i destinar-los segons la voluntat dels donats o segons les necessitats proporcionalment més urgents de Catalunya. Mensualment la C.E. donarà comptes, públics i precisos de les entrades i sortides, b) fitarà també i prepararà, a poc a poc, la fundació d'una Banca Catalana a B.A., o a N.Y., o P., o L. amb sucursals

potser, que puguin esdevenir el òrm suport de les vicissituds de diversos ideals patriòtics i culturals de Catalunya. Una semblant Banca Catalana preparada i instituida amb seny fóra una gran fermaça de la personalitat nacional de Catalunya.

IX) Pel moment i cada l'urgència de les necessitats catalanes, caldria promoure amb tota intensitat una col·lecta sistemàtica a base d'una subscripció mensual, proporcionada a les possibilitats veritables de tots els catalans, i dels nostres amics individuals i col·lectius d'Europa, Amèrica, Oceania i de tot arreu, on siguin. L'unió fa la força, Aquell català doncs, que, tenint poc o molt, no hi cooperi proporcionalment; que no digui estimar Catalunya.

X) Si aquesta col·lecta corresponia al nombre de catalans i era digna de la germanor catalana, a) primerament hom podria atendre a rantes de les extraordinàries dificultats que ara pateixen molts catalans, a les quals ningú no hi dona honesta satisfacció, majorment a la organització escolar del nostre jovent exiliat; b) segonament amb un fort i constant perme econòmic la personalitat de Catalunya fóra millor garantida mitjançant la seva sistemàtica actuació cultural i expansió patriòtica.

II) A tal objecte fóra menester que hom constituís una "Comissió de Defensa i Expansió Catalana", que vetllés per tal que en les Républiques Americanes del N.C. i S. i en altres contrades es fés conèixer l'història i personalitat de Catalunya, a) amb la metòdica i freqüent publicació d'articles en llurs principals diaris; b) amb conferències; c) amb exposicions d'art, d'història, d'industria catalana, amb el conreu de la literatura pura; d) amb festivals de teatre i folklore català; e) amb la fundació de Llibreries Catalanes en les principals ciutats formant xarxa orgànica i metòdica, rebent la direcció cultural i patriòtica de la Generalitat, les quals podrien perseverar malgrat qualsevol trontoll polític, que esbotzés les altres institucions catalanes segons les vicissituds de cada país; i en temes normal fóren centres i llars d'expansió cultural i patriòtica, i en moments de transtorn il·les de refugi de la catalanitat, (per ço caldria que fossin establertes legalment).

12) En quant al moment d'ara, com sia que hi ha hagut tants de factors interns i forans que han contribuït prou a bescarptar el nom de Catalunya, la C. de Defensa i Expansió Catalana caldria que fos amatent a treure a poc a poc les espines escampades arreu referents sobre tot als temps de l'Autonomia, període de 1931-1936, període 1936-1939, i període actual; tot això fet, no cal dir-ho, amb veritat històrica sense deformacions partidistes, que ho val pas dir que s'hagin de fer palinòdies interpestives, per bé que la dignitat pàtria, de vegades, reclamaria alguna correcció inajornable. Sortesament tenim un esbart de periodistes eròrics, ^{professors} de tot a complir aquesta tasca amb tota seguretat d'èxit. Convindria posar fil a l'agulla ben aviat ja que els nostres dirigents, no li han donat importància i ho han negligit fins ara, que els catalans van extenent-se pel món, en pateixen les conseqüències tant pels recels immotivats, com pels motivats d'altra gent no catalana.

13) Més per tal d'aprofitar el tocan històric que vivim, del qual un dia repetirem, així m'ho penso "o felix culpa"; el que més convé, el que

més urgent sembla per damunt de tot és la formació de l'ànima catalana en tots els catalans tant de dins com de fora, així avui com demà. Deixada de banda la futura estructuració política, que és intempestiva i no em pertoca, a present em preocupa només el conreu individual de l'esperit catalanès. Si tots els catalans són fills legítims de Catalunya, el nom de la Pàtria catalana a dins i a fora lluirà amb fulgurances d'or, i ells servirán bé la Pàtria.

14) Per important que sigui aquesta tasca, ho és incomparablement més, la formació escolar dels nostros nens i joves. Fa prop d'un any d'exili i no tenim encara resolt el problema escolar dels nostros nois i jovent; potser presentí dificultats, però no és insoluble. I no crec que les autoritats franceses i d'altres països s'entestin en negar-li un arranjament raonable i legal. Ara que l'hem d'estudiar i presentar-lo resolt, com sigui possible. Per tal fora ben necessari fer un esforç màxim de tots a fi d'aplegar en colònies escolars o refugis el major nombre de nois i noies d'ensenyament inferior i mitjà. Quin dol fa veure'ls jugant i perdent el temps per les places i carrers o carreteres d'on hi ha refugi! I els homes que han assumit la representació de Catalunya no en fan cabdal; se'ls ha dit, però no volent escoltar. La Ponència d'Ensenyament, que estudiés tot aquest problema fins al detall i el resolgués, s'hauria de posar a la feina amb tota intensitat i hauria de cercar els mitjans certs i fixos d'obtenir els recursos necessaris. L'ensenyament superior podria resoldre's més fàcilment, de la manera que vaig proposar a la Conferència del Comitè Internacional (Paris 15-16 juliol 1939).

A més, per als joves i gent gran podrien organitzar-se, per exemple a Toulouse i Montpeller, un servei d'ensenyament per correspondència, sobre les diverses disciplines universitàries i superiors o de cultura general.

15) Si Catalunya exiliada podia estructurar l'ensenyament inferior i mitjà, formaria una generació netament catalana forjada al foc de les penalitats de l'exili i amb contacte amb institucions culturals estrangeres, que li afegirien temps. Es per això que els catalans de tot el món haurien de sospesar la gran transcendència d'aquest moment històric de la Pedagogia Catalana per a la sòlida i variada formació del nostre jovent, i de l'ànima catalana. Llàstima que es va perdre l'oportunitat més favorable que era l'estiu passat; no obstant hi som encara a temps. No s'hi han de plànyer els més grans sacrificis econòmics i personals. Per a ells han d'ésser, principalment, les aportacions d'Amèrica.

I la Catalunya reintegrada a les llurs hauria de presentar aquesta com la primera i si cal, única batalla en la reconquesta dels seus drets: Catalunya orbada de l'ensenyament primari i mitjà viu i potser creix sense ànima. Així o no res: car més ens val ésser noblement esclavitzats, que vilment lliures. Hi haurà catalans que no es conformaran amb aquest criteri; senyal que no cerquen el benestar de Catalunya, sinó llurs avantatges. Cal que Catalunya tingui seny i energia per a no posar en llurs mans la cosa pública catalana. Homos semblants han estat la ruina, el descredit i la vergonya del Poble Català.

16) El que s'ha dit de l'ensenyament inferior i mitjà és manester estendre-ho a les principals poblacions d'Amèrica, en harmonia amb la legislació escolar de cada país. On hi ha un Liceu català? Volem dir que és impossible?

.../...

Caldria també tenir el propòsit d'establir càtedres d'estudis catalans, de llengua, literatura, història i art, en les principals Universitats onant-hi professors nostres com docents lliures o agregats.

17) Paral·lela a l'organització de l'ensenyament és l'edició del llibre català, majorment escolar. D'on ve la necessitat d'una "Comissió Editora", la qual impulsi i dirigeixi la preparació i divulgació del llibre català docent i d'investigació i de literatura, a) La secció de llibres per a l'ensenyament inferior, mitjà i superior, hauria d'ésser formada per homes tècnics del ram editorial i pedagògic. Caldria que els nostres professors aprofitessin aquest moment per a preparar amb mútua deliberació i intel·ligència els llibres de text de les nostres escoles, instituts i universitats, segons un mètode verament cíclic i progressiu.

18) La proximitat d'importantes biblioteques i d'importantes institucions culturals i el contacte dels professors estrangers, podria ésser-nos molt útil, sense devaluar, però, a una imitació servil o plagiària tant en els mètodes pedagògics a seguir, com en els llibres, i textos a donar, car en alguns aspectes tenim ja una tradició escolar ben nostra i prou recollida. Recordem aquella poesia de Mn. Costa i Llovera "L'Aliga": hem de tornar de l'estranger més catalans. Aitals textos a) ha d'ésser escrits potser per dos professors o més alhora, car així hom evitaria millores purs subjectivismes, que sovint malmeten l'interès pedagògic i científic; b) haurien d'ésser concebuts i executats segons un mètode científicament cíclic, de forma que, restant intactes els conceptes i principis fonamentals, els coneixements s'ampliïn sense canvi d'aquells; car al noi se li han de donar des de petit les fórmules del racionalisme científic ajustades a la seva capacitat, cal només mudar-ne accidentalment el mètode i l'amplitud, no la veritat i la precisió. Mai no s'ha d'ensenyar, majorment al nen tendre, cap cosa que quan serà més grand, un dia caldrà esborrar-li. Més que tot és menester parar esment en la justesa de les definicions i regles, i en la sinceritat de la veritat històrica.

19) En els llibres de l'ensenyament superior i en alguns dels mitjans és importantíssim d'assenyalar, al començament del tractat, o del capítol i de vegades del paràgraf, la bibliografia, que hom pot consultar, més important, i a la fi de cada capítol indicar-hi els problemes o punts d'investigació que hi resten encara. Algunes disciplines també fora ho, que anessin precedides a guisa de preàmbul de l'història de llur origen i progrés. Tot això, demés de perfilar la claredat de conceptes, ajuda a despertar vocacions científiques.

20) La "Comissió Editora" no hauria de consentir que els nostres professors tornessin a reintegrar-se a llurs tasques normals de càtedra sense portar-hi el llibre de text, sobri, clar, complet-no dic, imprès, puix potser no ho consentirien per ara les finances, però sí a punt per a explicar-lo i repulir-lo amb la mateixa pràctica docent, i finalment publicar-lo quan es pugui. La col·lecció "Clio" de les Presses Universitaires de Paris que és conyida al ram històric, crec que és modèlica.

21) Tampoc cal dir que a més dels llibres de text comentats, hauriem de pensar en fer sèries de gramàtiques i lèxics i antologies de les llengües sàvies i vives.

22) Convindria també fer la gramàtica catalana, el diccionari català, l'antologia catalana, l'història de la literatura a us dels alemanys, anglesos,

francesos, italians, espanyols...

23) Complement de la biblioteca escolar o universitària sobe els atlas geogràfics, històrics i artístics i els mapes murals. Els nostres obradors havien assolit una puresa i refinament tècnic de cartografia comparable al millor d'altres països.

24) b) Si aquesta secció universitària prenia, com cal esperar-ho, el ritme convenient, a la llarga podria i deuria posseir una reserva econòmica, que permetés la publicació d'obres o sèries d'investigació científica o edició de textos antics llatins i catalans que reclamen fortes despeses amb poc rendiment.

25) Per a mantenir el correu espiritual i patriòtic i per a situar en cada moment internacional el veritable catalanisme—demés d'altres mitjans:opuscles, llibres, conferències, cintes cinematogràfiques, exposicions,—ha d'ajudar la "Revista de Catalunya" amb estudis d'alta divulgació crítica, històrica, literària, científica, jurídica, política, crònica catalana mundial i bibliografia a) de llibres catalans, i b) de llibres estrangers, amb un to de cultura general (Revue des deux Mondes - Mercure de France), deixant l'investigació a revistes especials, car els nostres centres docents i institucions acadèmiques hauran de tenir les seves pròpies publicacions periòdiques de llur especialitat, com ja en començaven de tenir.

26) Amb les despeses que les diverses entitats catalanes repartides arreu, fan per a publicar llurs petites revistes, crec, que hom podria editar una revista literària, cultural informativa, setmanal il·lustrada digna de Catalunya i amable per a tots els catalans, que fos dels esdeveniments mundials i ressò de la vida catalana arreu del món.

27) Algunes de les tasques esmentades pertanyen a les preferències o especialitats de certes corporacions científiques d'alguns països o editorials; i potser al moment d'ara podríem aconseguir-ne un ajut econòmic, si els era degudament sol·licitat.

28) Una de les labors literàries a complir, que els erudits catalans i els catalonòfils des de fa molt de temps desitjen que sia duta a terme, és la tècnica, individual i plena catalogació del nostre patrimoni literari:manuscrits, incunables—dicions rares, objectes artístics de Catalunya o procedents de Catalunya. Fa vergonya que sovint hem esmerçades fortes despeses en treballs o fundacions, de mèrit, ben cert, però que a la llarga poc o cap profit aportaran a les nostres lletres, i en canvi no tenim feta encara l'edició crítico-històrica de la Bíblia Catalana antiga, existent total o parcial en bona copia de codexs als museus de París, Londres, Roma, Sevilla, València, Barcelona, Madrid..., ni hem començada l'edició crítica dels nostres grans clàssics, per exemple Eximènic..., base de la filologia i lexicografia catalana i de la crítica de la nostra història literària. Hi ha entitats, que prou ens ajudarien—m'ho penso,—si els proposàvem un pla total o parcial d'investigació sistemàtica i d'edició crítica ben estudiat i treballat seriósament.

29) Per tal és menester una "Comissió Acadèmica", activa i dinàmica, constituïda amb les següents finalitats: a) d'estructurar tècnicament el pla literari i científic apuntat; b) de posar els homes catalans erudits i de ciència en contacte amb les entitats acadèmiques o culturals, que fossin propenses a patrocinar individualment els nostres plans literaris, o els nostres

professors i erudits, i alguns deixebles escollits dels nostres centres docents.

Això en general, en particular pel moment d'ara, o aquesta "Comissió Acadèmica", ja que no fou fet l'estiu passat, hauria de resoldre pacientment i de forma individual el gravíssim problema de cercar treball adient als nostres professors i escriptors proposant-los a les corporacions literàries, que vulguessin apreciar i subvenir llurs tasques científiques. d) Juntament la Comissió Acadèmica s'hauria de preocupar de cercar subvenció o pensió per a joves estudiants- que perden el temps en camps o refugis- a fi que poguessin seguir estudis o freqüentar escoles, com estudiants oficials o lliures o oients de diverses universitats o escoles superiors.. D'aquesta forma preparariem un bon estol de professors especialitzats.

30) Malgrat la guerra, a Paris, Toulouse, Montpellier, Londres, Oxford...hi ha institucions culturals, on la "Comissió Acadèmica" trobaria els mitjans de relacionar-se a tal objecte amb altres entitats científiques, tal com veig proposar i fou admès amb calor a la Conferència del Comitè Internacional, pel juliol passat. No cal dir que els nostres homes de lletres, que a Catalunya des de l'Institut d'Estudis Catalans, des de l'Universitat o en altres càrrecs culturals tenen ja fetes relacions literàries o amistats científiques haurien de constituir aquesta "Comissió Acadèmica".

31) L'ensorrada total de Catalunya-el Poble Català ha d'exigir-ne i sancionar les responsabilitats-no permet dur-ho a terme immediat: cal, però, des d'ara pensar en els procediments i mitjans de distribuir sistemàticament, pels principals països i ciutats, famílies ben catalanes morals i conecixedores de llurs rams propis industrials i comercials-que mantessin magatzems o botigues i establiments, que esdevinguessin amb el temps els nuclis d'expansió econòmica catalana. El dia que Catalunya tingui una semblant xarxa industrial i comercial ben muntada arreu del món, poca cosa haurà de temer de part dels seus enemics centralistes o anticatalans. Això fóra incumbència d'una "Comissió d'Expansió Econòmica".

32) No és del cas escatir, car l'autenticitat de la dita atribuïda al Dr. Torres i Bagos "Catalunya serà cristiana, o no serà," ni cal cap apologia de la fe cristiana, tan pròpia i arrelada en la nostra família patral catalana, que, llevades, raríssimes excepcions, tots els catalans són cristians i catòlics i moltíssims d'ells bons practicants. Es per això que considero d'una responsabilitat molt gran, que pesa i pesarà damunt d'alguns catòlics catalans, el no haver aprofitat, amb unió i consell llurs antecedents posicions i relacions (adquirides còmodament durant la guerra sobre tot a Paris) en benefici del servei religiós per als catalans, encauats pels camps i refugis, sinó que més aviat feren el sord, per no dir manifesta obstrucció, a la veu catalana i sacerdotal, que amb "oportuna i importuna" insistència els ho amonestava, aviat en farà l'any, i entrebancaven les actuacions per arribar a una organització sistemàtica de l'assistència moral i religiosa dels catalans exiliats per aportar una gota de consol als sofrents en els camps i refugis.

Aquesta dificultat creix amb l'indiferència o fredor dels homes que han assumit la representació de Catalunya.

33) D'ací ve la necessitat d'una "Comissió Religiosa" que estudiï i proposi a les autoritats eclesiàstiques pertinents la solució del problema religiós dels catalans (i espanyols, de passada). Per desavinences i punts de no bona llei donàrem a Catalunya el tristíssim espectacle de que, malgrat els manaments ministerials, els catòlics catalans, ni tinguérem cap església oberta, ni organitzàrem el servei d'assistència sacerdotal als hospitals i als fronts :

i ara a l'exili ha passat gairebé un any sense cap ministeri sacerdotal català, i si alguna cosa s'ha fet, ha estat amb intervenció dels sacerdots no catalans.

En particular és urgent la necessitat d'editar un brevisim resum de la "Doctrina Cristiana" i un petit "Devocionari Català", i el més aviat que hom pugui "Els Evangelis".

De les consideracions fetes se'n despreu naturalment la necessitat de constituir-se una PONÈNCIA CATALANA, que presideixi, i coordini i, si calia, estimuli les activitats de cada una de les Comissions propulsores dels sengles aspectes de la vida catalana present i futura. Pel moment aquesta Ponència o Junta s'hauria de constituir a Amèrica amb catalans vells i nous: en fóren vocals nats (supernumeraris?) els president i secretari de cada una de les comissions.

Si amb pla, amb constància, amb zel desplegem aquestes diverses activitats, segons el moment oportu de cada una d'elles, l'anima catalana tindrà aquell temps amb que triomfaren els nostres avis, i la vida de Catalunya tindrà a un esplet de personalitat a dins i fora, arreu del món on batejaren cors catalans, criats amb la seva vigorosa sava, que farà enveja a tots els pobles que admiraran el gran Casal de Catalunya per tan forta i noble missaga. Però si Catalunya, no pren, finalment, el temps d'unió compacta, és morta; més val que es lliuri impotent a la servitud del primer dominador.

"Pro aris et focis", amunt, catalans, tots a una, com més sang, més cor.

Arrau del Carona : Montréjeau
Novembre 1939.

Amic lector: Què us en sembla del conjunt?
Què en dieu de cada punt particular?
Teniu esmenes a fer-hi o suggerències a afegir-hi?
Feu, si us plau, les vostres observacions.
Reflexioneu i determineu què podeu fer per Catalunya i
per a resoldre els greus problemes catalans de l'hora present
Si els catalans anem units amb ideal i germanor, Catalunya serà
gran.

Toulousc, Pàsqua de 1940.

Joan VILAR COSTA.
pvr.